

BESLUT

2017-02-06

Dnr: 16/00917

SAKEN

Morgon i P4 Skaraborg, 2016-03-14, *Eftermiddag i P4 Skaraborg*, 2016-03-15 och 2016-03-16 samt *Nyheter P4 Skaraborg*, 2016-03-14, kl. 6.30, 7.30, 8.30 och 12.30 och 2016-03-15, kl. 15.30, inslag om ett stödboende; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Inslag i *Eftermiddag P4 Skaraborg* den 15 mars och den 16 mars fällt.
Granskningsnämnden anser att de strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

SR ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

Inslagen sändes den 14–16 mars 2016 och handlade om Skara stödboende och en kvinna (A) och en man (B) som i inslagen kallades för paret bakom stödboendet. Inslagen följde på tidigare inslag som Sveriges Radio (SR) under år 2014 och 2015 sänt om stödboendet.

Morgon i P4 Skaraborg den 14 mars 2016

Följande sades.

(Programledare) – Den här morgonen kommer det bland annat att handla om paret som vill starta flyktingboende. Han har extrema åsikter och hon poserar i nazistuniform, [nyhetspresentatörs namn] (Nyhetspresentatör) – Det blev inte mycket av detta för att de fick inte igenom några avtal med Migrationsverket och Migrationsverket säger för övrigt nu när vi har berättat det här för dem att, säger han som jobbar där, att de är glada över att de inte har skrivit på några avtal med det här paret.

Nyheter P4 Skaraborg den 14 mars kl. 06.30

Programledaren sa att granskningen av personerna bakom Skara stödboende

fortsätter och att SR denna dag kunde avslöja nya uppgifter. Vidare sades följande.

(Nyhetsuppläsare) – Föreståndaren bakom nedlagda Skara stödboende har starka högerextrema åsikter och under vintern har han ansökt om att starta upp flyktingförläggning under nya företagsnamn. Uppgifterna om att han till exempel beundrar Hitler förstärks när vi får del av foton där mannens fru poserar i nazistuniform med hakkorsbindel runt armen. Både mannen och hans fru tillbakavisar de här uppgifterna med skärpa. Han fick inget avtal med Migrationsverket om att starta flyktingförläggning eftersom hans ansökningar inte var kompletta.

Senare fortsatte *Morgon i P4 Skaraborg* och bland annat sades följande.

(Programledare) – Föreståndaren bakom nedlagda Skara stödboende har starka högerextrema åsikter. Under vintern har han ansökt om att få starta upp flyktingförläggning under nya företagsnamn, [nyhetsuppläsarens namn].

(Nyhetsuppläsare) – Vid halv åtta så berättar [namn på reporter] mer om det här och då hör man både hur han själv ställer sig till anklagelserna och vad Migrationsverket säger om hans ansökningar.

Nyheter P4 Skaraborg den 14 mars kl. 07.30

Följande sades i inslaget.

(Programledare) – Redan när Skara stödboende lades ner i somras så fanns det indikationer på att personer bakom det kritiserade boendet fortsätter driva företag inom den sociala sektorn, och nu kan vi avslöja nya uppgifter. (Nyhetsuppläsare) – Föreståndaren har enligt flera av varandra oberoende källor starka högerextrema åsikter och efter Skara stödboende har han med nya företagsnamn ansökt om att driva flyktingförläggning.

En upphandlingsexpert på Migrationsverket uttalade sig i inslaget. Följande sades.

De dras ju till de branscher där det finns pengar så är det ju tyvärr. Det är väldigt svårt att stoppa dem, i alla fall initialt. [...] (Reporter) – Under vintern har mannen som tidigare drivit Skara stödboende lagt två anbud om att få starta tillfälligt boende för asylsökande. Först i företagsnamnet Curant AB och sedan i namnet Fristaden Skydds- och stödboende AB. (Upphandlingsexpert på Migrationsverket) – Nästa gång [ohörbart] då hade de inte, de hade inte skickat med hyresavtalet då så de hade gjort bort sig två gånger fast med olika anbud där då. (Reporter) – Nej, anbuden gick inte igenom eftersom de inte var kompletta och hur stödboendet skulle kunna husera 50 personer framgår inte heller av handlingarna. På gården utanför Skara finns det fyra uppställda friggebodar och en samlingslokal. (Upphandlingsexpert på Migrationsverket) – Hade de haft alla papper som krävs och då, då är det svårt för oss att säga ja, men här kanske ligger en hund begraven. Det är jättesvårt, då får man, då kan man få ett avtal med oss.

Reportern uppgav att i granskningen kring stödboendet har SR från en rad av varandra oberoende källor fått berättat hur den manlige föreståndaren uttrycker starkt högerextrema åsikter, något som han själv förnekar bestämt. Vidare sades följande.

(Reporter) – Här är röster från tidigare reportage. (Anonym röst) – Det jag vet är att han är rasist. (Anonym röst) – Från dag ett har [pålagt pip-ljud] pratat om nazisterna. Han pratar om hur bra Hitler var och att alla judar och islamister ska bort. (Upphandlingsexpert på Migrationsverket) – När man hör sånt givetvis då är man ju oerhört glad att vi inte sitter med något avtal med det här företaget. [---] (Nyhetsuppläsare) – Och paret som tidigare drev stödboendet i Skara vill inte vara med i någon bandad intervju men de tillbakavisar starkt flera uppgifter och vår reporter [...] har pratat med dem och så här säger de. (Reporter) – Den 46-åriga mannen menar att vår granskning har stor del i att Skara stödboende fick stänga. Han står nu med en anläggning och ett arrende som kostar honom pengar och för att rädda situationen ekonomiskt så hyr han ut till Fristaden skydds- och stödboende, berättar han. Först medger han att han ansökt om att starta flyktingboende, sen ändrar han sig och förklarar att han bara hjälpt Fristaden att fylla i anbudet. Men någon koppling till Fristaden säger han att han inte har. Vi söker också VD:n och firmatecknaren för Fristaden, en 22-årig man från Sjuhäradsbygden. Han svarar i princip samma sak, han har ingen koppling till föreståndaren för tidigare Skara stödboende utan hyr bara själva anläggningen, skriver han i sms. Mannen vill inte berätta om sin verksamhet och vill heller inte medverka i intervju. Till sist frågar vi paret som förut drev Skara stödboende åter om uppgifter vi har om mannens högerextrema åsikter och om det någon gång förekommit nazistsymboler eller nazistföremål på boendet, detta eftersom vi nu har bildbevis på det. Med eftertryck svarar de båda nej.

Följande sades senare i *Morgon i P4 Skaraborg* om Skara stödboende.

(Programledare) – I topp på vår sajt finns just nu en bild på en kvinna som poserar i nazistuniform med hakkorsbindel runt armen. Kvinnan har tidigare granskats av oss här eftersom hon funnits med i det kritiserade Skara stödboende. (Nyhetsuppläsare) – Hennes man sägs ha högerextrema åsikter och under vintern så har han ansökt om att starta flyktingboende i andra företagsnamn då än vad de haft tidigare.

En stund senare, i *Nyheter P4 Skaraborg* kl. 08.30, sändes ett i huvudsak likalydande inslag som det inslag som sändes i samma program kl. 07.30.

Nyheter P4 Skaraborg den 14 mars kl. 12.30

Programledaren sa inledningsvis att nyheterna skulle handla om att Skara stödboende nu planerar för kvinnojour. Vidare sades följande.

(Nyhetsuppläsare) – Ja, paret bakom det kritiserade Skara stödboende har inte bara haft planer på att starta flyktingboende, de har också tänkt att starta kvinnojour och skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn. (Reporter) – De kallar sig Fristadens kvinnojour, de är under uppstart och planerar för att redan inom några veckor kunna ta emot kvinnor och barn som behöver skydd från sina förövare. Detta på Fristadens skydds- och stödboende. I jourens stadgar står (manlig röst) – Föreningen ska arbeta under demokratiska former och ur ett kvinnoperspektiv, präglad av respekt för alla människors lika värde. (Reporter) – Samtidigt har P4 Skaraborg tagit del av socialtjänstutredningar där kvinnan och mannen själva berättat om hur de ser på barnuppfostran och att de använder bestraffningar i hemmet. Mannen säger att han är för en auktoritär uppfostran och tycker det är för slapphänt i dagens samhälle. (Enhetschef för Utväg Skaraborg) – Det är det sista man behöver, ha en auktoritär människa om man på något sätt själv har försökt komma ur en relation som faktiskt handlar om auktoritet, det vill säga våld. [---] Och har man sen också värderingar som gör att vi människor inte är likvärdiga så blir det ju också väldigt besvärligt, så. Nej, det här låter inte alls bra. Kvinnojouren skriver på nätet att de till en början kan erbjuda åtta platser men planerar för fler. (Enhetschef för Utväg Skaraborg) – Nu känns det som att

nu har man hittat in i våld i nära relations-fältet så och det är ett mönster som vi ser i Sverige i dag, att det finns rätt många här nu som försöker göra pengar på andras hjälp- och stödbehov och så och jag hoppas verkligen att socialtjänsten på något sätt taggar upp lite extra inför det här och kanske också försöker hitta smarta strukturer där man hjälper varandra och alltså där man helt enkelt kartlägger var kvalitet finns och inte finns.

Nyhetsuppläsaren sa att P4 Skaraborg hade kontaktat paret som tidigare drev Skara stödboende för en kommentar kring uppgifterna om en kvinnojour. Eftersom de enligt SR inte ville vara med på en bandad intervju återgavs deras svar. Följande sades.

(Reporter) – Det fanns en tanke att starta en kvinnojour och hyra en anläggning men den kommer inte att starta. Hon säger att det var en annan person som drog igång det här och att hon inte själv har någonting med Fristaden skydds- och stödboende att göra. Och mannen förklarar att han bara hyr ut anläggningen till Fristaden skydds- och stödboende. Någon form av boende ska det vara men kvinnojouren har inte med min hyresgäst att göra, säger han.

Eftermiddag i P4 Skaraborg den 15 mars 2016

Nyheter P4 Skaraborg den 15 mars kl. 15.30

I påannonseringen sa nyhetsuppläsaren följande.

Ja, mannen som drivit Skara stödboende fortsätter att vara verksam inom socialbranschen trots att bolaget gått i konkurs. Det genom att låta andra personer gå in och driva de nya bolagen. Senast har en nära anhörig gått in som vd för nystartade Fristaden skydds- och stödboende och en pågående konkursutredning visar att tillgångar flyttats mellan bolagen.

I inslaget som följde uppgav reportern bland annat följande.

(Reporter) – Den som är vd för Skara stödboende är en 34-årig Skarabo och nu riskerar han att drabbas personligen. Totalt har bolaget skulder på drygt 800 000 kronor enligt bouppteckningen som P4 Skaraborg tagit del av. Det handlar om en skatteskuld på 160 000 och skulder till bilföretag, elleverantörer, banker med mera. [...] Men av bouppteckningen framgår att Skara stödboende också har tillgångar på drygt en halv miljon kronor men de här pengarna sitter inte på något konto utan de utgör en skuld från Fristaden skydds- och stödboende. Exakt vad det är framgår inte men Fristaden har ännu inte betalt. Det handlar till stor del om tre företag där tillgångar och skulder flyttas runt. Det kursade Skara stödboende, det nystartade Fristaden och ytterligare ett bolag. Det visar sig att vd:n för Skara stödboende också står som vd i det här bolaget. Och suppleant är Fristadens vd. Men spindeln i nätet är den 46-årige föreståndaren, det är han som byggt upp verksamheten, det är han som arrenderar av en storbonde i trakten och det är han som nu hyr ut anläggningen till Fristaden som han uppgett till oss. (Nyhetsuppläsare) – Det rapporterade [reporterns namn] och på P4 Skaraborgs sajt kan du läsa mer om det här.

I *Eftermiddag i P4 Skaraborg* sändes senare under eftermiddagen ett inslag om Skara stödboende. Programledaren sa inledningsvis följande.

Igår berättade vi ju om att en kvinnojour och skyddsboende varit på gång att startas av dem som förut drev Skara stödboende. Och vi har i dag kunnat avslöja att de redan

under förra sommaren utgav sig för att driva ett skyddat boende. De gick så långt att de hämtade en kvinna och hennes barn från de skydd där hon var placerad. Socialtjänsten i den mellansvenska kommunen har aldrig varit med om något liknande. (Socialtjänsten) – När man hämtar en person från ett ställe till ett annat som är väldigt väldigt oseriöst, det är, det sker inte helt enkelt, så att det var nog det jag reagerade mest på, att man hade hämtat kvinnan med barn. (Reporter) – Redan under förra sommaren agerade den manlige föreståndaren som ansvarig för ett skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn. Samtidigt som Skara stödboende granskades av oss och av IVO så företrädde mannen skyddsboendet Curant. Och han gick så långt att han själv hämtade en kvinna och hennes barn på det skyddade boendet som kommunen placerat dem på. (Socialtjänsten) – Mannen som utsätter henne för hot och våld anses mycket farlig och kan gå hur långt som helst. (Reporter) – Curants föreståndare målade upp en hotbild kring kvinnan som socialtjänsten ifrågasatte, så här berättar en chef på socialtjänsten i kvinnans hemkommun. (Socialtjänsten) – Polis har kallats till Curant för att utreda hotbilden vidare. Det framkommer inte om det har varit någon polis där överhuvudtaget, det är vad han påstår. (Reporter) – Hur motiverade han att han då skulle kunna ta hand om henne i sitt företag? (Socialtjänsten) – Han var ganska säker på sin sak, [ohörbart] att han kunde, han kunde det här med riskbedömningar och han, och att, ungefär som att vi hade inte riktigt förstått eller, eller gjort rätt bedömning kan man väl säga.

Vidare uppgav reportern bland annat att handläggarna på kommunen upplevde Curants föreståndare som oseriös och att kommunen inte ville skriva avtal med skyddsboendet eftersom de fick signaler om att kvinnan kände sig rädd och kontrollerad och att hon efter flera dygn rymde med sina barn från boendet.

(Socialtjänsten) – Ja, hon avvek från stället. (Reporter) – Rymde eller? (Socialtjänsten) – Ja, ja, hon återgår till sitt hem, helt enkelt. (Programledare) – Kvinnan och barnen flydde alltså från Curant tillbaka till den misstänkte förövaren.

Eftermiddag i P4 Skaraborg den 16 mars 2016

Inledningsvis sa programledaren följande.

(Programledare) – P4 Skaraborg har under den senaste granskningen kommit i kontakt med fler personer som bott på Skara stödboende och de säger samma sak, måste dessa personer inte få ta hand om utsatta människor igen. Storfors kommun betalade över 200 000 kronor till stödboendet för en kvinna som vi kallar för Hanna. Och här berättar hon om tiden på stödboendet. (Hanna) – Alltså jag, jag tycker synd om dem som hamnar där om det skulle vara så att det är fler som gör det efter mig. Det är helt otroligt att man som missbrukare och mår psykiskt dåligt att man ska behöva hamna på ett sådant ställe. (Reporter) – Hanna hittade Skara stödboende genom en personlig kontakt och hon fick sin hemkommun Storfors att säga ja till placeringen. När hon skrevs ut från sjukhus i början på förra sommaren så var det stödboendets personal som kom och hämtade. (Hanna) – Jag fick följa med in och sitta och dricka kaffe och prata och de var väldigt välkomnande och ja, ja pratglada.

Därefter uppgav reportern att den manlige föreståndaren också gled in på samtalsämnen som Hanna tyckte var märkliga.

(Hanna) – Ja, alltså, han har ju suttit och berättat hur han tyckte och tänkte att allt gått till där med andra världskriget och ja, och grejer. Och han tyckte ju att Hitler gjorde mycket rätt och ja han var väl inne på att Hitler var väl en bra person. Jag vet faktiskt inte varför han berättade det utan han bara gjorde det utan att det kom på tal och

jag vet inte riktigt varför. (Reporter) – Till en början verkade allt ändå bra. Hanna som haft flera psykoser och som kämpar mot sin ångest och tidigare missbruk hoppades på ett lugn och ett första steg att bli drogfri. Men det var mycket som gick snett. Den medicin hon behövde trappades ner men inte av läkare utan av stödboendets kvinnliga föreståndare berättar Hanna. (Hanna) – De sa att de trappade ner alla som kom dit på mediciner till mig. (Reporter) – Att det var en rutin liksom? (Hanna) – Ja, precis.

Reportern uppgav att Hanna vid ett tillfälle blev lovad ett besök hos en överläkare och att hon tillsammans med den manlige föreståndaren åkte till ett behandlingshem i Jönköpings län. Det var på en söndag och ingen överläkare fanns på plats.

(Hanna) – Men sen när jag kom dit så påstod de att de väntade på ett mejl från min kommun så att jag inte kunde få träffa någon läkare just då. Så jag fick sitta och prata med, ja jag vet inte om man säger ägaren eller föreståndaren som var där då som sa att han var terapeut och grejer. Så jag fick prata med han i någon timme eller var det var och sen fick jag åka tillbaks till Skara igen. (Reporter) – Kommer du ihåg vad det var för läkare du skulle fått träffa? (Hanna) – Nej, alltså jag vet inte, men jag tror inte ens att jag skulle få träffa någon läkare. (Reporter) – Hanna bodde under juni, juli, augusti och halva september på stödboendet. För detta betalade Storfors kommun 1 995 kronor dygnet. Så här säger Hanna om kvaliteten på boendet. (Hanna) – Väldigt, väldigt dåligt, det, det var katastrof. (Reporter) – Värst upplevde hon hur föreståndarparet kontrollerade de boende. Hade du kontakt med din kommun, med Storfors? (Hanna) – Alltså bara via [pålagt pip-ljud] i telefon och då vart jag tillsagd innan vad jag skulle säga till dem då. Och sen satt de där väldigt nära med då under hela samtalet så jag kunde ju inte säga så mycket mer än vad de hade sagt att jag skulle säga då. Så jag kände ju mig väldigt isolerad där ute mitt på ett gårde. (Reporter) – Storfors kommun gjorde aldrig någon ordentlig kontroll innan man placerade Hanna på stödboendet, för då hade man upptäckt att Inspektionen för vård och omsorg riktat skarp kritik mot stället. Kanske hade man också upptäckt vår granskning i radion som pågick. Faktum är att vi var på stödboendet och gjorde en intervju samtidigt som Hanna var där. Men den dagen som vi kom dit så gömdes Hanna undan hemma hos en anställd. (Hanna) – Ja, jag kommer ihåg att samma dag som det skulle sändas, när ni hade varit där, så var morfar på besök, så då åkte vi och ställde oss i en parkeringsficka bortanför huset och väntade på att det skulle komma upp på radion så att vi kunde få lyssna på allt vad som sades då. (Reporter) – Hur reagerade du då, när ni stod där och hörde det? (Hanna) – Ja, alltså det som att det blir sagt vad som pågår där och hur det ligger till, ja det kändes skönt faktiskt för då, då tänkte jag att nu kanske jag får komma härifrån och att andra också hör vad som pågår då. (Nyhetssuppläsare) – [...] Hanna lyckades också i hemlighet skicka ett brev till sin handläggare och kort efter våra avslöjanden i radion förra hösten så tog Storfors Hanna därifrån. Hon får i dag hjälp och vård på ett annat behandlingshem.

En stund senare i programmet följde ytterligare ett inslag om Skara stödboende. Programledaren sa följande.

Nu ska vi ge oss i kast med riksdagshuset har vi precis fått kontakt med här i P4 Skaraborg. Den senaste veckan så har ju P4 Skaraborg granskat Skara stödboende. Och för en liten stund sen här så hörde vi Hannas historia. Hanna som har vistats på boendet tidigare hon säger att hon utifrån sina egna erfarenheter tycker synd om de som hamnar där. Vi har också berättat om hur stödboendet via ett annat bolag tänkt starta kvinnojour och skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn. Och i vår granskning så har det också framkommit att den ena föreståndaren, enligt flera av varandra oberoende källor, har uttryckt högerextrema åsikter och det är någonting som han själv förnekar. Men vi har

också publicerat en bild där den andra föreståndaren poserat i nazistuniform.

Därefter deltog två riksdagsledamöter från Skaraborg och svarade på frågor.

ANMÄLAN

Inslagen har anmälts av A som har anmält 17 olika sändningsdagar i P4 Skaraborg mellan augusti 2014 och mars 2016. Granskningsnämnden har granskat de anmälda inslag som SR sände i marknätet 2016.

A har på närmare anförda grunder bland annat riktat följande kritik mot inslagen.

- Rena faktafel förekom i stor utsträckning och dessa har inte kontrollerats med tidigare ansvarig för verksamheten eller annan myndighet.
- Journalisten utgav sig för att vara något annat än vad hon är när hon kontaktade stödboendet första gången vilket kan ses som både oetiskt och vilseledande.
- Den personliga integriteten kränks och speciellt en person, A, kan med lätthet identifieras då både bild men även namn publicerats av SR i tidigare sändningar och i skrift och SR länkar tillbaka till alla dessa, utom ett, med hjälp av en tidslinje på sin webbplats.
- Journalisten har ringt upp tidigare ansvariga för verksamheten innan den sista sviten av sändningar varit, men inte talat om vad som ska sändas utan endast frågat om personerna varit intresserade av att medverka i en intervju där i princip ingenting om inslagens karaktär avslöjats i förväg. Någon möjlighet att försvara sig i detaljer och sakfrågor har därmed inte givits över huvud taget.
- Alla de av reportern beskrivna ”personerna utan koppling till varandra” är i själva verket alla kopplade till en person (C) och hennes bror. A var tidigare vän med C.
- A och B har aldrig varit gifta och separerade i januari 2016.

Inslagen den 14 mars 2016

Fristadens kvinnojour

I december 2015 får A och C idén om att öppna en kvinnojour och börjar planera för en kvinnojour som de kallar för Fristadens kvinnojour. De pratar om att bilda förening och A skriver ihop stadgar för en sådan.

Den 10 mars 2016 blir A uppringd av journalisten på radio P4 Skaraborg. Hon undrar om A vill medverka i en intervju gällande Fristadens kvinnojour och det företag som heter Fristadens Skydds-och Stödboende AB. A förklarar för reportern att Fristadens kvinnojour inte har någonting att göra med det företag hon nämner och att kvinnojouren endast varit på planeringsstadiet men aldrig har registrerats som förening, för F-skatt eller något annat. A förklarar vad som hänt med C och att det var deras gemensamma idé och förklarar att A inte har

något att göra med varken exsambon eller det tidigare Skara stödboende. A har aldrig befattat sig med något pappersarbete i det tidigare Skara stödboende eller något annat företag och är numera friskriven från skuldreverserna i den investering de gjorde då boendet byggdes. Reportern frågade också om konkursen och A förklarade att hon inte har någon som helst kontakt med den man som står som vd för Skara stödboende.

C startade upp en grupp på Facebook i början av januari 2016 som hette Fristadens kvinnojour och hon tog också emot donationer från en grupp i Svenljunga, något A inte visste något om förrän ett par veckor senare då A blev kontaktad av den som donerat sakerna. Hon kunde då tala om för A var sakerna placerats och A fick gå dit och kontrollera så de fanns på plats, vilket de gjorde. Självklart hade reportern kontroll både på att gruppen på Facebook fanns och att en större donation av saker gjorts då hon till och med citerade donatorns kommentar på Facebook om att hon kände sig nöjd med att ha levererat så mycket saker till behovande. Gruppen på Facebook är dock numera raderad då någon kvinnojour aldrig kommer att öppna.

A blev även kontaktad av en kvinna som berättade att C lovat henne anställning på kvinnojouren (som ännu inte fanns) och även detta berättade A för reportern.

Reportern nöjde sig dock inte där utan frågade om det förekommit nazistsymboler på boendet eller om A och B hade nazistsymboler i sitt hem. Svaret på båda dessa frågor var nej, även om hon inte har att göra med vad de har i sitt hem över huvud taget. Reportern undrade också om A:s sambo, som hon förklarade flertalet gånger för henne inte längre är hennes sambo, brukade ”heila” inför deras klienter på stödboendet. Svaret på den frågan var och är också ett absolut nej.

A avböjde att medverka i en bandad intervju eftersom hon ansåg att reportern lika gärna själv skulle kunna tala om att Fristadens kvinnojour bara vara något som fanns på pappret, en tanke som aldrig hade startat. I och med reporterns samtal bestämde A dock på stående fot att någon kvinnojour heller aldrig skulle starta, vilket A talade om för henne. A meddelade också donatorn i Svenljunga samma dag att de kunde hämta tillbaka de saker de skänkt.

Den 13 mars 2016 började sändningarna igen på radio P4 Skaraborg om det, sedan ett halvår tillbaka, nedlagda Skara stödboende. Trots att A påtalat att hon och den tidigare sambon gått skilda vägar så skrev SR att ”paret bakom Skara stödboende har gjort nya försök att driva verksamhet”. Reportern citerade också A från en intervju gjord den 24 augusti 2015 där A talade om att de flyttar från gården, men konstaterar i reportaget ”att det inte blev så”, vilket är en total lögn. I mitten av september 2015 flyttade de från gården till en adress utanför Lidköping och i mitten av januari 2016 flyttade de i stället åt varsitt håll.

SR hävdade också i reportaget att ”medicineringen på boendet missköttes och att boende kände sig kränkta och utsatta enligt flera av varandra oberoende källor”. Talar man med missbrukare så anser de alltid att de får för lite mediciner och inte heller får de sin medicin när de vill, utan när läkaren tycker att de ska ha den. Vidare hävdar reportern att SR under kommande vecka kommer att bevisa hur föreståndarparet, det vill säga A och exsambon, ”fortsatt att vara aktiva och har kopplingar först till företaget Curant Vård och behandling AB och därefter Fristadens skydds- och stödboende”. A har inga kopplingar till vare sig det ena eller andra företaget.

Den 14 mars 2016 sänds ett reportage på drygt en minut där reportern hävdar att det ska finnas bildbevis på att det funnits nazistprylar på boendet, något hon inte avslöjat när hon pratade med A och vad detta bildbevis består i nämns såklart inte heller just då.

Nazistsympatier

Senare samma dag publiceras dock ett nytt reportage, det absolut allvarligast kränkande av alla, och det återfinns på radio P4 Skaraborgs hemsida där man publicerat en bild på A, med suddat ansikte, iförd något som ser ut som en nazistuniform.

Sanningen är dock att denna bild togs av C under våren 2015 då de hade fått två nya klienter till boendet och den ena av dessa hade denna maskeradkostym i sin ägo. Bilden är tagen i tvättstugan i boningshuset på boendet där A och exsambon då bodde och A och C skojade om detta då de hittade kostymen bland de kläder som skulle tvättas. I bakgrunden kan man också se sopsäckar och en flyttkartong som tillhör de nya klienterna. På fötterna har A dessutom ett par högklackade skor (vilka man såklart inte ser på bilden) men man ser absolut att kavajen med armbindeln med hakkorset på ser på tok för stor ut då den tillhör en man.

I reportaget, som redan den 18 mars 2016 hade delats många gånger på Facebook, kan A absolut identifieras av de som vet vem hon är. Att hennes namn dessutom tidigare publicerats i samband med reportagen om Skara stödboende, som SR länkar till i alla nya reportage, gör inte saken bättre och SR skriver att det är ”frun som poserar i nazistuniform”. Det är en stor kränkning av A:s integritet då detta handlade om ett skämt i en maskeradkostym som inte ens var varken hennes eller hennes exsambo, vilket SR försöker påskina i reportaget. När paret, som kostymen tillhörde, flyttade från boendet så flyttade också maskeradkostymen. Åter igen upprepar SR att ”man har frågat paret som förut drev Skara stödboende om mannens högerextrema åsikter och om det någon gång förekommit nazistsföremål på boendet. Svaret blir nej”. Självklart blir svaret nej då A inte ens kom ihåg att en av boendets klienter haft denna kostym. De har inte haft några sådana föremål själva på boendet. Ytterligare senare samma dag kommer det tredje reportaget om ”paret bakom det

kritiserade Skara stödboende”. Ingenstans påpekar SR att ”paret” inte längre är något par trots att både A och hennes exsambo påtalat detta för reportern.

SR hänvisar också till att ”man tagit del av socialtjänstutredningar där kvinnan och mannen själva berättar om hur de ser på barnuppfostran. De säger att de använder bestraffningar i hemmet”. Men fortsättningen om vad för slags bestraffningar som använts utesluts. Där står nämligen att det kan bli indraget lördagsgodis eller att man inte fått spela tv-spel. Att detta utesluts är såklart enbart för att smutskasta A och hennes exsambo och inget annat och det är djupt kränkande.

I reportaget har man också intervjuat enhetschefen för Utväg Skaraborg som ”reagerar starkt på att dessa personer, där mannen enligt granskningen har högerextrema åsikter, har planer på att ta hand om utsatta kvinnor och barn”. Dock har A påtalat för reportern att hennes exsambo inte har någonting att göra med en eventuell kvinnojour över huvud taget mer än att de eventuellt skulle hyra anläggningen av honom. De hade dock ett ytterligare alternativ till lokal i närheten, vilket reportern också fått berättat för sig då hon kontaktade A innan detta sändes.

Inslagen den 15 mars 2016

Den 15 mars 2016, började SR med rubriken ”Stödboendet hämtade kvinna och barn till sitt eget skyddsboende”. Något som inte är sant över huvud taget. Det här har reportern inte frågat dem om över huvud taget. Ingenting i reportaget är sant. Vidare beskriver A på närmare anförda grunder hur det istället förhöll sig, bland annat att kvinnan aldrig hämtades till boendet utan hem till C och att hon inte heller rymde därifrån utan att hon och hennes barn blev körda till tåget av C:s man.

SR skriver och sänder att A är tidigare föreståndare för Skara stödboende och att hon har företrätt Skara stödboende mot myndigheter, kommuner och affärskontakter samt att A är på väg att starta upp Fristadens kvinnojour och att hon har varit delaktig i företaget tillsammans med sin man samt har en enskild firma. Inte mycket av detta är sant. Att A varit föreståndare för Skara stödboende, dock oavlönad sådan, är förvisso sant. Men redan då radio P4 Skaraborg första gången, i augusti 2014, sände att stödboendet skulle ha en brottsmisstänkt föreståndare så slutade A också att vara aktiv i arbetet med boendets klienter. Hennes arbete varade alltså knappt i ett år under uppstarten av boendet och det A gjorde senare var att dela mediciner enligt läkarordination så de anställda skulle kunna ge de boende medicinen på ett lätt sätt samt att A gjorde viss journalföring och skötte viss kontakt med klienters läkare gällande receptförskrivning. Delaktig i företaget tillsammans med ”sin man” har A inte heller varit vilket reportern är väl informerad om. A har inte haft någon som helst insyn i företagets bokföring eller varit delaktig i denna på något vis.

Någon kvinnojour är A inte heller på väg att starta upp, det var en tanke på ett papper, och någon enskild firma har hon inte heller. Om reportern avser A:s kennelverksamhet så är det snarare en hobbyverksamhet i liten skala, men som också blivit allvarligt skadad av reporterns reportage.

Inslagen den 16 mars 2016

I inslagen beskrivs hur Hanna haft flera psykoser och hur boendets kvinnliga föreståndare, A, skulle ha trappat ner den medicin hon behövde utan att läkare ordinerat detta och att detta skulle ha varit en rutin på boendet, att allas mediciner trappades ner när de kom till boendet. Allt levereras som en sanning till den som lyssnar eller läser. Ingenting av ovanstående är dock sant och har heller inte kontrollerats med A eller någon annan ansvarig.

Vidare beskriver A på närmare anförda grunder Hannas situation vid tiden då hon bodde på skyddsboendet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet och anför i huvudsak följande.

Det av IVO (Inspektionen för Vård och Omsorg) med flera kritiserade Skara stödboende lades ner hösten 2015 och försattes sedermera i konkurs. P4 Skaraborgs granskning, som påbörjades 2014, fick under våren 2016 förnyad aktualitet då det visar sig dels att personerna bakom Skara stödboende söker starta nya verksamheter inom den sociala sektorn, dels att kommunernas kontroll brister när de ska leta placering för utsatta personer och grupper i akut behov av hjälp.

Alla inslagen i P4 Skaraborgs granskning är anmälda av en kvinna som varit föreståndare för Skara stödboende. Anmälaren anser att det förekommer faktafel, att hennes personliga integritet kränkts samt att hon inte getts tillräckliga möjligheter att försvara sig i detaljer och sakfrågor.

Den sociala sektorn rör samhällets allra mest utsatta medborgare och finansieras av allmänna medel. Granskning av sådana verksamheter är mot bakgrund av detta ett viktigt uppdrag för SR. P4 Skaraborg har i åtskilliga inslag under åren 2014 och 2015 granskat hur kommuner i Skaraborg och andra delar av landet placerat personer med missbruksproblem och psykisk ohälsa på Skara stödboende (som drevs av A och dennes sambo, ”föreståndarparet”) utan att kommunerna dessförinnan, på ett tillförlitligt sätt, har kontrollerat boendet. Granskningarna har byggt på flera av varandra oberoende källor och på allmänna handlingar.

I mars 2015 riktade IVO kritik mot boendet. Bland annat konstaterade IVO:s inspektör att ”kompetensgraden i boendet är i stort sett obefintlig vilket är en allvarlig brist”. IVO anmärkte på att det saknades rutiner för att anmäla enligt Lex Sarah, att dokumentationen inte följde socialtjänstlagen samt krävde att åtgärder vidtogs så att brukare i verksamheten inte utsätts för integritetskränkande åtgärder i form av fysiskt våld och omhändertagande av egendom. Efter IVO:s kritik och beslut och hot om vite startade föreståndarparet nya företag under andra företagsnamn och med andra personer i bolagen.

Den aktuella granskningen i mars 2016 aktualiserades av att A:s dåvarande sambo under december 2015 lämnat anbud för att få bedriva flyktingboende. Anbuden lämnades för två olika bolags räkning, Curant AB respektive Fristaden Skydds- och stödboende AB. Mannen stod som kontaktperson och verksamheten skulle bedrivas på den fastighet som paret disponerade och på vilken de tidigare gemensamt drivit stödboendet. Varken mannen eller kvinnan var dock formellt företrädare för de anbudslämnande bolagen utan som vd och styrelseledamöter stod i stället vänner och nära anhöriga till dessa. Migrationsverket beslutade att inte anta något av de båda anbuderna eftersom dessa inte var kompletta.

Tillsammans med sin väninna planerade A att starta föreningen Fristadens Kvinnojour, kallad Fristaden enligt § 2 i stadgarna, och ett skyddat boende på samma fastighet (i årsmötesprotokoll av den 15 januari 2016 benämnt ”Fristadens Kvinnojour och Skyddat Boende”). Detta stöds inte bara av stadgarna och protokollet utan också av den Facebook-grupp som startades för insamlingar till verksamheten. A finns med som initiativtagare till Facebook-gruppen samt var en av tre närvarande vid den blivande föreningens årsmöte. Donationer avsedda för våldsutsatta kvinnor och barn levererades också till fastigheten.

Sammanfattningsvis har SR stöd för A:s koppling till de olika verksamheterna genom ett flertal olika omständigheter.

Under P4 Skaraborgs granskning förekommer flera uppgifter om parets bristande lämplighet för den verksamhet som bedrivits och senare planerats. Vissa av dessa tas upp på nytt i samband med de nu aktuella publiceringarna. Det handlar om bristande kompetens för den verksamhet som bedrevs vilket stöds av IVO:s beslut men också om mer personliga upplevelser samt intervjuer med myndighetsföreträdare.

I samband med granskningen av Skara stödboende har ett flertal av varandra oberoende personer lämnat uppgifter om mannens nazistsympatier och att det förekommer nazistsymboler och föremål i parets bostad och i verksamhetslokalerna. Kopplingarna till nazism i närhet av den bedrivna

verksamheten förstärks av bilder som redaktionen har där kvinnan poserar i en nazistuniform. Bilderna är tagna i olika miljöer och med olika kostymering och alltså inte endast i en tvättstuga tillsammans med en väninna som A uppger. P4 Skaraborg har också uppgifter från en annan tidigare anställd än den väninna som A refererar till, som också varit närvarande när fotografier har tagits. Parets intresse för och eventuella nazistiska sympatier är av stort allmänintresse när det gäller lämpligheten att förestå verksamhet av den karaktär som bedrivits och planerats.

Någon namngivning av A har inte ägt rum i de aktuella inslagen. Graden av utpekande är därmed begränsad. A och dennes tidigare sambo har genomgående erbjudits att bemöta kritiken och deras ståndpunkter har redovisats när det har förekommit negativa omdömen om A:s och exsambons verksamheter. I fallet Hanna var föremålet för kritiken framförallt Storfors kommun, som underlåtit att göra en ordentlig kontroll innan man placerade Hanna på stödboendet.

Privatliv

Det intrång som kan ha uppkommit i A:s privatliv får anses motiverat av det stora allmänintresse som legat till grund för granskningen. Det handlar om upprepade initiativ till verksamheter som skulle finansieras av offentliga medel och som rör samhällets mest utsatta medborgare och där, vilket P4 Skaraborg visat vid flera tillfällen, åtskilliga kommuner runtom i landet vid upprepade tillfällen brustit i sin kontroll och granskning. Granskningarna har pekat på en djupare problematik rörande bristande tillsyn och kontroll och har bland annat resulterat i en interpellationsdebatt i riksdagen.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion 14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör

medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Om en anmälan har kommit in till Myndigheten för press, radio och tv senare än tre månader efter det att programmet sändes, ska granskningsnämnden för radio och tv enligt sin instruktion granska programmet endast om det finns särskilda skäl. A har anmält ett flertal sändningar under åren 2014–2015 för vilka tremånadersgränsen har passerat. Nämnden anser inte att det finns några särskilda skäl att ändå granska dessa inslag. Granskningen omfattar därför endast de inslag som anmäldes inom tremånadersgränsen.

Granskningsnämnden prövar att innehållet i sända program följer de regler och villkor som gäller för SR:s sändningar i marknätet. I nämndens uppgift ingår inte att pröva textinformation eller lagrade ljudfiler på programföretagets webbplats. A:s kritik gällande inslag och artiklar som publicerats på SR:s webbplats lämnas därför utan åtgärd.

Det ingår inte i heller nämndens uppdrag att pröva tillkomsten av program. Vad A uppgett om reporterns källor och arbetsmetoder lämnas därför också utan åtgärd.

Opartiskhet och saklighet

Nämnden konstaterar att SR i flera av de inslag som sändes den 14 mars 2016 redogjorde för A:s och B:s huvudsakliga uppfattning gällande kritik som riktades mot dem i dessa inslag. Inslagen som sändes denna dag strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

Nämnden konstaterar emellertid att det riktades annan allvarlig kritik mot A och B i inslaget om den hämtade kvinnan i *Eftermiddag P4 Skaraborg* den 15 mars och i inslaget om Hanna den 16 mars. Nämnden anser inte att det är visat i ärendet

att de kritiserade har getts möjlighet att bemöta den kritiken. Inslagen strider därför mot kravet på opartiskhet. Eventuella brister i saklighet får tillskrivas den påtalade partiskheten.

Nämnden kan inte finna att vad anmälaren i övrigt fört fram medför att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Respekt för privatlivet

Nämnden konstaterar att A kunde identifieras i inslagen genom beskrivningen av hennes roll på det tidigare stödboendet. Nämnden noterar även att SR i vissa av de granskade sändningarna hänvisade till sin webbplats för närmare information, där A namngavs. Vidare konstaterar nämnden att det förekom uppgifter i inslagen om A som var av intrångskaraktär. Enligt nämndens mening finns dock ett allmänt intresse av att rapportera om förhållandena kring det tidigare stödboendet, särskilt som det innefattade offentlig finansiering. Mot bakgrund av A:s koppling till den verksamheten anser nämnden att det intrång som uppkom får anses vara motiverat av ett oavvisligt allmänt intresse. Inslagen strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Leif Hedman, Ulrika Hansson, Clas Barkman och Berivan Yildiz efter föredragning av Maria Bergerlind Dierauer.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Maria Bergerlind Dierauer